

نیایش‌های جاویدان

ترجمه منظوم صحیفه کامله سجّادیه

کلیات اشعار فرزین ثابتی

ثابتی، فرزین، ۱۳۱۵ -

نیایشهای جاویدان: ترجمه منظوم صحیفه کامله سجادیه / سروده فرزین ثابتی.

-- تهران: سبحان، ۱۳۸۴

۲۰۰ ص.

ISBN: 964-8827-17-6

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. شعر مذهبی -- قرن ۱۴. الف. علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸ - ۹۴ ق.

صحیفه کامله سجادیه. ب. عنوان. ج. عنوان: ترجمه منظوم صحیفه کامله سجادیه.

۸۶۱

ن ۳۲۲/الف ۸۰۰۲ PIR

/۶۲

۱۳۸۴

۲۱۶۱۱-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

نشر سبحان

میدان امام حسین (ع)، خیابان خواجه نصیر، کوچه شهید داستانبور پلاک ۳۳/۲

تلفن: ۷۷۵۳۹۲۴۶ - ۷۷۶۴۴۱۸۳ فاکس: ۷۷۶۳۹۳۱۹

◀ نیایش‌های جاویدان

◀ ترجمه منظوم صحیفه کامله سجادیه

◀ تألیف: فرزین ثابتی

▶ ناشر: نشر سبحان

▶ تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

▶ چاپ اول: ۱۳۸۵

▶ چاپ و صحافی: ۱۲۸

امتیازات چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است

قیمت: ۱۷۵۰ تومان

۷	مقدمه مؤلف
۱۵	دعای یکم: در ستایش خداوند عزوجل
۲۰	دعای دوم: در درود بر محمد(ص) و آل او
۲۲	دعای سوم: در درود بر نگهبانان عرش
۲۵	دعای چهارم: در درود بر ایمان آورندگان به پیامبران
۲۸	دعای پنجم: درباره خود و نزدیکانش
	دعای ششم: هنگام بامداد و شب
۳۵	دعای هفتم: در مهمات و سختیها
۳۷	دعای هشتم: در پناه بردن به خدای تعالی
۳۸	دعای نهم: در اشتیاق به آمرزش
۴۰	دعای دهم: در پناه بردن به خدای تعالی
۴۱	دعای یازدهم: در عاقبت بخیریها
۴۲	دعای دوازدهم: در اقرار به گناه
۴۵	دعای سیزدهم: در درخواست حاجتها از خدای تعالی
۴۸	دعای چهاردهم: در دادخواهی از ستمگران
۵۱	دعای پانزدهم: هنگامی آن حضرت بیمار می شد
۵۲	دعای شانزدهم: درگذشت طلبیدن از گناهان
۵۷	دعای هفدهم: در پناه بردن به خدای تعالی از دشمنی و مکر شیطان
۶۰	دعای هجدهم: در رفع بلاها و سختیها
۶۱	دعای نوزدهم: در درخواست باران

- ۶۲ ..... دعای بیستم: در درخواست اخلاق پسندیده
- ۷۱ ..... دعای بیست و یکم: هنگامی که پیش آمدی آن حضرت را اندوهگین می‌نمود
- ۷۴ ..... دعای بیست و دوم: در سختی و گرفتاری
- ۷۸ ..... دعای بیست و سوم: برای تندرستی و عافیت
- ۸۱ ..... دعای بیست و چهارم: برای پدر و مادر
- ۸۴ ..... دعای بیست و پنجم: برای فرزندان
- ۸۸ ..... دعای بیست و ششم: دربارهٔ همسایگان و دوستان
- ۸۹ ..... دعای بیست و هفتم: نگهبانان مرزها هنگام جنگ
- ۹۵ ..... دعای بیست و هشتم: در ترس از خدایتعالی
- ۹۶ ..... دعای بیست و نهم: روزی که روزی بر آن حضرت تنگ می‌شد
- ۹۷ ..... دعای سی‌ام: در کمک خواستن در ادای وام از درگاه باریتعالی
- ۹۹ ..... دعای سی و یکم: در بیان توبه
- ۱۰۵ ..... دعای سی و دوم: دعای آن حضرت در نماز شب
- ۱۱۲ ..... دعای سی و سوم: در درخواست خیر و نیکی
- ..... دعای سی و چهارم: هنگامی گرفتار می‌شد یا گرفتار شده به رسوایی
- ۱۱۳ ..... گناهی را می‌دید
- ۱۱۴ ..... دعای سی و پنجم: در رضا به قضای الهی
- ۱۱۶ ..... دعای سی و ششم: هنگام شنیدن غرش‌های آسمانی
- ۱۱۷ ..... دعای سی و هفتم: در شکرگزاری
- ۱۲۱ ..... دعای سی و هشتم: در عذرخواهی از دادخواهیهای مردم
- ۱۲۲ ..... دعای سی و نهم: در درخواست عفو و بخشایش از درگاه الهی
- ۱۲۵ ..... دعای چهل: هنگام یاد از مرگ
- ۱۲۶ ..... دعای چهل و یکم: در طلب پوشیدن عیبه‌ها از انتظار
- ۱۲۷ ..... دعای چهل و دوم: هنگام ختم قرآن
- ..... دعای چهل و سوم: هنگامی که آن حضرت به هلال و ماه نگاه می‌فرمود
- ۱۳۷ ..... دعای چهل و چهارم: هنگامی که ماه رمضان فرا می‌رسید
- ۱۴۲ ..... دعای چهل و پنجم: دربارهٔ وداع با ماه رمضان
- ۱۵۲ ..... دعای چهل و ششم: در روز عید فطر و جمعه

دعای چهل و هفتم: در روز عرفه (نهم ذی الحجة)	۱۵۶
دعای چهل و هشتم: روز اضحی (دهم ذیحجه) و جمعه	۱۷۷
دعای چهل و نهم: در دفع مکر دشمنان	۱۸۴
دعای پنجاهم: در ترس از خدای تعالی	۱۸۸
دعای پنجاه و یکم: در تضرع و زاری و فروتنی به درگاه الهی	۱۹۰
دعای پنجاه و دوم: در اصرار به حاجات از خداوند تبارک و تعالی	۱۹۳
دعای پنجاه و سوم: در فروتنی به درگاه الهی	۱۹۶
دعای پنجاه و چهارم: در دور گردانیدن اندوهها	۱۹۸

www.ketaboo.ir

مقدمه مؤلف

علت و انگیزه به نظم آوردن ترجمه صحیفه کامله سجادیه:

از آنجا که دعا‌های صحیفه کامله سجادیه سرمشقی است برای زندگی انسانها و از نظر معنا و ایجاز و بلاغت و جامعیت پس از فرمایشات رسول اکرم و امیرالمؤمنین علی علیه السلام و قرآن کریم کلامی والاتر و برتر وجود ندارد به نظر اینجانب مطالب این کتاب راهگشای انسانها و رافع مشکلات و غم و اندوه دلهاست خواندن آن موجب تسکین آلام و آرامبخش اضطرابات درونی و بیرونی است زیرا کلام امام سخن انسان با خداوند کریم است همه درخواستها و حاجتها و اظهار تالّفات به سوی اوست، به هیچکس دیگر وابسته نیست امام زین العابدین علیه السلام دستور خداوند را درباره ادعونی استجب لکم شعار خود و الا بذكر الله تطمئن القلوب را سرلوحه زندگانی پراضطراب و رنج و گرفتاریهای خود قرار داده و ذکر دعا به درگاه ایزد متعال را عبادت و به سوی خدا نرفتن را برابر دستور الهی کفر دانسته است.

در دعای چهل و پنجم صحیفه آیه‌ای از قرآن کریم سرمطلع خواسته‌های اوست که فرموده است «وَقُلْتُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ» فَسَيَمُتُ دُعَاكَ عِبَادَةً وَ تَرْكُهُ إِسْتِكْبَاراً وَ تَوَعَّدْتَ عَلَى تَرْكِهِ دُخُولَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

ترجمه آن به نظم فارسی چنین است

تا روا سازم آنچه را خواهید	نیز فرموده‌ای مرا خوانید
زود آید به دوزخ و آتش	هر که شد از عبادتم سرکش
چو نخوانند سرکشی دانست	پس دعا را عبادتی دانست
ترس و تهدید تُست بر همگان	و عده‌ات دوزخ است و ترک از آن

بنابراین وظیفه هر انسان خداپرست است که همیشه پروردگار را در کارهای خود شاکر و ناظر دانسته و به او پناه ببرد و حاجات خود را به او ارائه نماید و در دعا خواندن و ذکر حاجت و شکر باری تعالی مداومت ورزد و آیین دل را جلا دهد و بنابر گفته نظامی قدر اهل هنر کی داند که هنر نامه را بسی خواند. آنان که عرب‌زبانند خواندن دعا و قرآن با لحن آهنگین عربی دگرگونی در روح آنها پدید می‌آورد در این باره ظریفی گفته است اشتر به لحن عرب در حالت است و طرب... و برای فارسی‌زبانان چنانچه علاوه بر قرائت اصل دعا جملات آهنگین فارسی خاصه شعر و خواندن آن با آهنگ نظم‌گونه صورت گیرد همان اثر روحانی و عرفانی را به انسان می‌بخشد و بیهوده نبوده که پیشینیان در ایام سحر ماه مبارک رمضان بعضاً به مناجات سحرگاهی می‌پرداختند و آنان که صدایی رسا و دلنشین داشتند با صدای بلند و آهنگین و آوازی خوش اشعاری عارفانه می‌خواندند و مردم با شنیدن مناجات از خواب برخاسته و وجد خاصی به آنها دست می‌داد و سپس به آداب سحر می‌پرداختند حیف که آن مردان وارسته اکثرشان روی در نقاب خاک کشیده و این رسم هم که در روستاهای حاشیه کویر رایج بود به بوته فراموشی سپرده شده. مناجات‌کنندگان سحرگاهی با خواندن رباعیات ابوسعید ابوالخیر و خواجه عبدالله انصاری و یا شعرای دیگر مردم را از خواب بیدار و به سوی حق رهنمون می‌شدند و زنگ غم را از چهره خود و مردم می‌شستند بطور حتم چنانچه به اشعار فارسی (صحیفه منظوم) که از متن دعای امام سجاد

علیه السلام سرچشمه گرفته دسترسی می داشتند با آن اشعار نیز به استقبال روزه ماه رمضان می رفتند. این امر به عهده نسل حاضر و آینده است که اشعار فارسی را با بیانات ائمه اطهار زینت بخشد. زیرا شعر اثری را که در روان انسان می گذارد بیش از نثر است و از آن جهت است که مردم در محاوره از اشعار شعرا برای اظهار مطالب مورد نظر استفاده می نمایند در این باره رشیدی سمرقندی گفته است:

سخن گرچه منثور زیبا بود
چو منظوم گردد نکوتر شود
به گوهر همی ننگری ز آزمون
که بی رشته چون است و با رشته چون

علاوه بر آن شعر چکیده و عصاره حروف و کلمات است چه بسا یک بیت شعر معنی یک صفحه از کتابی را دربر می گیرد. اثر دیگری که نظم و شعر فارسی دارد آن است که چنانچه متن عربی یا فارسی موضوعی که به شعر تبدیل گردیده در اثر عوامل مختلف از بین برود و یا به نحوی فراموش شده و از اذهان مردم محو گردد شعر گفته شده در ماندگار شدن آن مطلب بیاری می آید زیرا اگر شعر در سینه ها جای گیرد و در محاوره ها بکار برده شود سینه به سینه منتقل و از نابودی اصل موضوع جلوگیری می نماید از آن جهت است که اکثر مردم عقیده دارند که اشعار اثری جاودانه دارد. به طور مثال اشعار حضرت آدم که در رثاء قابیل سروده هنوز در کتب تاریخ عرب و عجم موجود است و یا شاهنامه فردوسی که از متن نشر پارسی باستان سروده شده گرچه اصل نثر آن در دست نیست و یا در دسترس همگان نیست ولی اشعار فردوسی که جایگزین آن گردیده متن آن اثر را ماندگار ساخته، در نهج الفصاحه جملاتی از رسول اکرم آمده که متن آن با اشعار شعرا برابری می کند. بعنوان مثال رسول اکرم می فرماید: ما کَرِهْتُمُ

لِنَفْسِكَ فَأَكْرَهُهُ لِنَفْسِكَ مَا أَجِبْتَهُ لِنَفْسِكَ فَأَجِبْتَهُ لَأَخِيكَ وَ شاعری گفته است آن را که به خود نمی‌پسندی بر کس مکن ای برادر من...

بالاترین کلام کلام خدا و فصیح‌ترین آن فرمایشات رسول (ص) و بلیغ‌ترین آن فرمایشات علی علیه‌السلام و رفیع‌ترین آن کلمات گهربار امام سجاد علیه‌السلام و زیباترین و بامعنا ترین آن فرمایش امامان علیهم‌السلام است که به فصاحت و بلاغت میراث‌برنده از درگاه خداوند ذوالجلال بوده و به این موهبت منحصرند و لذا بهتر آنکه آثار و گفتار ائمه اطهار را با زبان شعر نیز بیان کنیم و ادبیات فارسی را با آن کلمات معجزه‌آسا زینت دهیم. در این باره لازم آمد که روایتی از حضرت رسول اکرم را که در کتاب امالی شیخ صدوق آمده بنگارم:

«قیس بن عاصم گوید با جمعی از بنی تمیم خدمت حضرت پیغمبر (ص) رسیدیم... عرض کردم ای پیامبر خدا به ما پندی ده که از آن بهره ببریم... حضرت فرمود ای قیس بر راستی هر عزتی را ذاتی باشد و زندگی همراه با مرگ است و دنبال این سرای سه پنج سرای دیگری است برای هر چیز حسابرسی هست و بر هر چیز پاینده‌ای است هر کار نیک را ثوابی است و هر بدکرداری را کیفری است و هر مدتی را سندی باشد به ناچار ای قیس قرینی با تو به گور آید او زنده باشد و تو مرده باشی».

...قیس عرض کرد ای پیغمبر خدا دوست دارم این گفتار در چند بیت شعر باشد. پیغمبر دستور داد حسان بن ثابت شاعر را به خدمتش حاضر سازند. قیس گوید من در اندیشه شدم که گفتار آن حضرت را به نظم آورم و پیش از آمدن حسان بدان موفق شدم. قیس فرمایشات پیامبر را به نظم کشید و شاعری پارسی‌گوی نیز آن را به شعر فارسی برگردانده و گفته است:

ز کردار خود دمخوری برگزین   که در گور باشد ترا هم‌نشین

اگر دل به چیزی ببندی میند بجز، آنچه باشد خدا را پسند

در اینجا می بینیم که تبدیل فرمایشات ائمه اطهار به شعر مطلب تازه‌ای نیست و سابقه‌ای دیرینه دارد و از هر زبانی که شنیده شود نامکرر است.

اینها بود علل و انگیزه‌ای که نگارنده را بر آن داشت که به نظم آوردن ترجمه صحیفه کامله سجاده را در قالب نظم فارسی آوردم شاید ارائه طریقی باشد برای شاعران توانا و گویندگان متبحر چه ایرانی و چه غیرایرانی که با گفتار ائمه اطهار که از علوم الهی و قرآنی سرچشمه گرفته با زبان شعر نیز برخورد نموده و موجب اشاعه و تبلیغ احکام الهی از این طریق نیز گردند.

چگونگی به نظم آوردن ترجمه صحیفه کامله سجاده

به نظم آوردن ترجمه صحیفه کامله را از سال ۱۳۵۴ شمسی شروع نمودم و پس از تجدید و تصحیح مکرر دست‌نویس نهایی آن در سال ۱۳۶۴ به پایان رسید که مورد مطالعه افراد بصیر و ارگانهای مختلف قرار گرفت. در انجام این امر توفیق خود را همانا مساعدتهای نامرئی امام سجاد علیه‌السلام می‌دانم چنانچه نظر مرحمت آن جناب نبود حقیر کوچکتر از آن بود که بتواند به انجام کامل این امر نائل شود.

در تهیه و تنظیم این اثر ادبی با مراجعه به تراجم مختلف صحیفه کامله سجاده همچون تراجم مرحوم سعید نفیسی و مرحوم فیض الاسلام رحمت‌الله علیهم و با مراجعه به متن دعا سعی نمودم که کلمه‌ای از قلم نیفتد و اشعار با اصل دعا تطبیق کامل نماید بدیهی است که چون قالب اشعار از نظر وزن و قافیه و ردیف شدن کلمات در محدودیتی خاص قرار دارد ممکن است که معنی یک جمله در یک مصرع یا بیت

نگنجد و ناگزیر بیت دیگر آن را تکمیل نماید و یا کلمه و جمله کوتاهی برای تکمیل قافیه به کار برده شود. می‌توان تمام این موارد را به عنوان شرح بیان نمود. وزنی که برای اشعار انتخاب گردید در بحر خفیف (فعلاتن مفاعیلن فعلاً) می‌باشد که آهنگ مناجات‌گونه دارد. در بدو امر تعدادی از دعاها در وزن متقارب (فعولن فعولن فعولن فعول) سروده شد و چون این وزن وزنی حماسی بود از تمامی اشعار گفته شده صرف‌نظر گردید و تمامی دعا‌های صحیفه بر وزن موجود که همان وزن اشعار هفت اورنگ نظامی است پایان رسید.

قبل از پاک‌نویس این نسخه قریب ده بار تصحیح و تجدید نگارش گردید و هر بار نواقصی که به چشم می‌خورد به اصلاح آن مبادرت شد در آخر صحیفه سجادیه ترجمه آقای حسین انصاریان به دستم رسید و چون ترجمه‌ای تحت‌اللفظی و روان و جامع بود اشعار خود را با ترجمه ایشان نیز مطابقت دادم و دیدم گفته‌هایم با این ترجمه نیز تطابق کامل دارد و یک بار دیگر به متن دعاها و اشعار مراجعه و نواقص آنها برطرف گردید و نسخه حاضر را از هر جهت تکمیل نمودم که در جلو چشم خوانندگان محترم قرار دارد. خواست خداوند و نظر مرحمت امام سجاد علیه‌السلام بود که چاپ این کتاب مدتها به تأخیر افتد تا نواقص جزئی یا کلی آن مرتفع شود و بطور حتم اگر همان نسخه اولیه که در سال ۱۳۶۴ تهیه شده بود به مرحله نهایی نزدیک می‌شد به این درجه تکامل نمی‌رسید و اینجا جمله‌الخیر فیما وقع ظاهر می‌شود.

گرچه نگارنده اشعار خود را بدون نقص نمی‌داند ولی جای شکرگذاری است که پس از گذشت سالها نظمی از کتابی را به خوانندگان محترم ارائه می‌دهم که سراسر خداگویی و حمد و سپاس به درگاه باریتعالی و درود بر حضرت محمد مصطفی (ص) می‌باشد و سرمشقی برای آگاهی و آموزش مکارم اخلاقی و اسلامی به مسلمانان و شیعیان

علی بن ابی طالب علیه السلام است.

از خوانندگان گرامی درخواست دارم چنانچه به نقائص کلی برخورد نمودند اینجانب و ناشر را در جریان امر قرار دهند و با ذکر مأخذ و محلّ جملات ارائه طریق فرمایند تا در چاپهای بعدی تصحیح گردد. بدیهی است نقائص جزئی قابل اغماض خواهد بود. در خاتمه امید است این خدمت ناچیز مورد قبول درگاه حق و تأیید حضرت علی بن الحسین امام زین العابدین حضرت سجاد علیه السلام قرار گرفته و قدمی در راه نشر معارف اسلامی برداشته شود. از خداوند رحیم مسئلت می‌نمایم که خوانندگان صحیفه کامله سجادیه و والدین آنها را مورد رحمت و اوسعۀ خود قرار داده و حاجات آنان را برآورد و ناشر محترم و دست‌اندرکاران چاپ این اثر را از بلیات محفوظ داشته و والدین آنها و حقیر را رحمت فرماید.

فرزین ثابتی (أصف)

تهران ۱۳۸۴ شمسی